

2. Шмиголь Н. М. Актуальні проблеми та шляхи удосконалення обліку витрат на підприємствах / Н. М. Шмиголь, О. М. Рибалко, П. В. Єременко // Вісник Запорізького національного університету. – 2015. – № 3 (27). – С. 108–114.
3. Проскура К. П. Методичні підходи до розподілу загальновиробничих витрат та їх вплив на рівень податкового навантаження виробничого підприємства [Електронний ресурс] / К. П. Проскура, Л. В. Горбуненко. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5104>.
4. Замула І. В. Теоретичні основи оцінки біологічних активів і сільськогосподарської продукції рослинного походження [Електронний ресурс] / І. В. Замула, П. М. Кузьмович. – Режим доступу: <https://magazine.faaf.org.ua/teoretichni-osnovi-ocinki-biologichnih-aktiviv-i-silskogo-spodarskoi-produkcii-roslinnogo-pohodzhennya.html>.

Abstract: *The methodology for assessing work in progress in agricultural enterprises is considered, in particular, the features of cost accounting and distribution of general production costs. The approaches to assessing biological assets and agricultural products of plant origin that affect the financial reporting of enterprises are analyzed. The current problems of the assessment methodology are outlined and possible ways of its improvement are proposed.*

Key words: *work in progress, agricultural enterprises, cost accounting, agricultural products, financial reporting, assessment methods.*

Науковий керівник:

Усикова О.М.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК 657.6 (091)

Теоретичні аспекти обліку зобов'язань за податками і платежами

Анна Архипова,

здобувачка вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *Визначено роль обліку зобов'язань за податками та платежами у забезпеченні фінансової стабільності бізнесу та держави. Акцентовано увагу на тому, що облік податків є складовою частиною бухгалтерського обліку, яка сприяє контролю за коректністю, своєчасністю та повнотою нарахування та сплати податків. Доведено важливість нормативно-правового регулювання, облікових процесів та контролю в контексті забезпечення фінансової дисципліни. Розкрито основні характеристики розрахунків з бюджетом, а також проблеми та виклики, з якими стикаються підприємства при обліку податкових зобов'язань, зокрема неоднозначність податкового законодавства та податкові ризики.*

Ключові слова: облік, бюджет, зобов'язання, податки, платежі, фінансова стабільність, податкові ризики, облікові та контрольні процеси.

Облік зобов'язань за податками і платежами є надзвичайно важливим для забезпечення фінансової стабільності фактично всіх бізнес-суб'єктів. Податки, як атрибут держави, супроводжують всю історію людської цивілізації, їх розвиток та існування розпочинаються з виникнення держави, якій для здійснення своїх функцій необхідні відповідні кошти [1].

Як зазначають Мелень О.В. та Скуменко Г.В. [2], облік податків і платежів є складовою бухгалтерського обліку, яка, відповідно до чинних законодавчих норм, забезпечує формування інформації про нарахування та сплату податків і зборів до відповідних державних органів. Його основна функція полягає у контролі за коректністю, своєчасністю та повнотою цих процесів.

На думку Н.П. Новак, О.С. Пристемського та А.Ж. Саку [3], облік зобов'язань за податками і платежами набуває особливої важливості в умовах соціально-економічних потрясінь, зокрема в період війни. У такі часи він стає критичним інструментом для формування прозорості податкових надходжень і має вирішальне значення для стабільного продовольчого забезпечення населення та збройних сил, а також для підтримки позицій країни на світових продовольчих ринках. Особливо чутливим є дотримання механізмів обліку, їх адаптації до кризових умов та запровадження ефективних інструментів контролю й управління податковими зобов'язаннями.

Дослідники під керівництвом Л.О. Мармуль [4] стверджують, що облік і контроль податкових зобов'язань не лише сприяють забезпеченню фінансової дисципліни, а й виступають інструментом для ухвалення науково обґрунтованих і раціональних управлінських рішень.

Узагальнюючи наведені трактування, можна дійти висновку, що зобов'язання за податками та платежами – це юридично та фінансово обґрунтовані обов'язки підприємства перед державою щодо своєчасної сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, які виникають у процесі господарської діяльності. Водночас облік цих зобов'язань охоплює комплекс

заходів із документального оформлення, систематизації, аналізу та відображення відповідних операцій у фінансовій звітності, забезпечуючи прозорість та ефективність податкового регулювання.

Основні характеристики розрахунків з бюджетом включають наступні аспекти (табл.).

Таблиця Облікові аспекти розрахунків за податками та платежами

Положення	Характеристика
Податкові зобов'язання	Це обов'язкові платежі (податки, збори, інші фіскальні внески), встановлені законодавством, які суб'єкти господарювання та фізичні особи зобов'язані сплачувати до державного чи місцевого бюджету.
Фінансова стабільність держави	Система розрахунків з бюджетом забезпечує сталість державних доходів, які спрямовуються на фінансування державних програм та виконання ключових функцій. Це є основним джерелом надходжень для уряду, що сприяє соціально-економічній стабільності.
Нормативно-правове регулювання	в Україні розрахунки з бюджетом регламентуються комплексом законодавчих актів, зокрема Податковим кодексом України, Бюджетним кодексом, законами про місцеве самоврядування та іншими нормативними документами, що визначають податки, розміри ставок, терміни сплати та правила обліку податкових зобов'язань.
Обліковий процес і контроль	Здійснення розрахунків з бюджетом передбачає ведення систематизованого обліку всіх податкових зобов'язань, складання та подання відповідної звітності, а також контроль за своєчасністю та повнотою їх виконання.
Взаємодія податковими органами з	Платники податків перебувають у постійній взаємодії з фіскальними органами, які здійснюють контроль за дотриманням податкового законодавства. У разі порушень передбачені штрафні санкції або інші заходи відповідальності.

Джерело: узагальнено автором на основі досліджень [2; 3; 4]

Таким чином, ефективна організація розрахунків з бюджетом є базовим фактором фінансової стійкості підприємств та держави загалом, які, в свою чергу, поділяються на різні види залежно від характеру платежів: податки – податок на прибуток, податок на додану вартість тощо; збори і обов'язкові платежі – екологічний збір, рентна плата, мито; соціальні внески – на соціальне страхування, пенсійне забезпечення.

Податкові зобов'язання у фінансовій звітності відображуються у ряді фінансових документів, зокрема у ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» у розділі «Поточні зобов'язання» та «Довгострокові зобов'язання»; у ф. 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» податкові зобов'язання можуть бути відображені у вигляді витрат на сплату податків; у ф. 5 «Примітки до фінансової звітності» розкривається інформація про нараховані податки та платежі, а також податкові ризики.

В сучасних реаліях облік розрахунків за податками та платежами стикається з низкою проблем та викликів, які впливають на точність фінансової звітності та податкове планування підприємств. Проблематичним для обліковців є неоднозначність норм податкового законодавства, оскільки часті зміни у регулюванні можуть спричиняти розбіжності у трактуванні облікових

процедур, а це, у свою чергу, ускладнює відображення податкових зобов'язань. Додатково, невизначеність в конкретному моменті нарахування податків стає особливо актуальною для підприємств, які працюють за міжнародними стандартами фінансової звітності, де підходи до обліку можуть відрізнятися від національних положень (стандартів). Окрім того, значні податкові ризики пов'язані з можливими оскарженнями податкових зобов'язань з боку контролюючих органів, що потребує належного документального оформлення, ведення систематичного обліку та дотримання вимог податкової політики, аби мінімізувати ризики фінансових санкцій і правових суперечок [5, с.69].

Отже, належна організація обліку зобов'язань за податками і платежами сприяє своєчасній та коректній сплаті податкових зобов'язань, що, у свою чергу, позитивно впливає на фінансову стабільність підприємства. Використання сучасних методів обліку, дотримання нормативно-правових вимог та впровадження автоматизованих систем дозволяє мінімізувати податкові ризики, підвищити точність облікових процесів і загалом покращити ефективність управління фінансами підприємства.

Список використаних джерел:

1. Кушніренко О.А. Економічна сутність податків в галузі сільського господарства: обліковий аспект. *Економічні науки. Серія : Облік і фінанси*. 2017. Вип. 14. С. 126-136.
2. Мелень О.В., Скуменко Г.В. Організація податкового обліку та формування податкової політики на підприємстві. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 60. С. 217-221.
3. Новак Н.П., Пристемський О.С., Сакун А.Ж. Удосконалення обліку та адміністрування податків аграрних підприємств в сучасних умовах на засадах правових змін. *Агросвіт*. 2024. №5. С. 22-27.
4. Мармуль Л.О., Перчук О.В., Девко С.Т., Вовченко Р.С. Удосконалення обліку та адміністрування податків аграрних підприємств засобами внутрішньогосподарського контролю та аудиту. *Агросвіт*. 2024. №24. С. 22-29.
5. Потриваєва Н. Особливості формування витрат з метою оподаткування в умовах воєнного стану. Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Миколаїв, 16-17 листопада 2022 р.). Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 66-69. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12018>

Abstract: *The importance of accounting for tax and payment liabilities in ensuring the financial stability of businesses and the state is highlighted. The article emphasizes that tax accounting is an integral part of financial accounting, which contributes to controlling the accuracy, timeliness, and completeness of tax calculations and payments. The significance of regulatory and legal frameworks, accounting processes, and control in ensuring financial discipline is determined. The key characteristics of budget settlements are outlined, as well as the problems and challenges enterprises face when accounting for tax liabilities, including the ambiguity of tax*

legislation and tax risks. The conclusion is made that effective organization of tax and payment accounting contributes to the financial stability of businesses and the minimization of tax risks.

Keywords: accounting, budget, liabilities, taxes, payments, financial stability, tax risks, accounting and control processes.

Науковий керівник:

Потривасєва Н. В.,

д-р екон. наук, професорка,

професорка кафедри обліку і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет,

УДК 657.446:004-048.78

Перспективи використання інформаційних технологій в обліку розрахунків за податками і платежами

Людмила Горька

здобувачка вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: Обґрунтовано ключову роль інформаційних технологій в автоматизації облікових процесів, зокрема в обліку розрахунків за податками і платежами. Розглянуто перспективи використання сучасного програмного забезпечення, хмарних технологій, блокчейну та штучного інтелекту для підвищення точності, прозорості та ефективності податкового обліку. Особлива увага приділена питанням законодавчого регулювання, безпеки даних та інтеграції автоматизованих систем у бухгалтерську діяльність підприємств.

Ключові слова: бухгалтерський облік, податкові розрахунки, цифровізація, ERP-системи, хмарні сервіси, кібербезпека, фінансовий контроль.

Сучасні інформаційні технології відіграють ключову роль у автоматизації бухгалтерського обліку, зокрема у сфері оподаткування та розрахунків за платежами. Використання цифрових систем допомагає підвищити точність розрахунків, зменшити ризик помилок і спростити взаємодію між компаніями та податковими органами. Впровадження спеціалізованого програмного забезпечення та хмарних сервісів уможливорює швидкий обмін даними та підвищує ефективність адміністрування податків.

Використання інформаційних технологій (ІТ) в обліку розрахунків за податками та платежами відкриває нові перспективи для підвищення ефективності та прозорості у фінансових процесах. Останні програмні рішення можуть автоматизувати обробку даних, зменшити кількість помилок та підготувати звіти. Зокрема, системи класу ERP забезпечують інтеграцію різних аспектів діяльності підприємства, що сприяє більш точному та своєчасному виконанню податкових зобов'язань [1].

Хмарні технології надають можливість доступу до облікової інформації в режимі реального часу, що полегшує процеси моніторингу та прийняття управлінських рішень. Це особливо актуально для підприємств з розгалуженою